

STEPHAN BAIER

Religija samo še v rezervatih?

Bojazen pred islamom pomaga veri sovražnemu laicizmu v Evropi pospeševati njegov stari najljubši načrt: izgon verskih simbolov, vrednot in istovetnostnih utemeljitev iz javnega prostora. Poraženci sekularizacije so kristjani, katerih bogočastje, duhovnost in vrednote še vedno živijo v stari Evropi – kljub vsem poganskim ideologijam.

Intelektualni, ekonomski in politični odločevalci na Zahodu so bili pred nekaj desetletji neomajno prepričani, da religija politično ni več pomembna. Še več: v Evropi so napredek gladko istovetili s sekularizacijo, vernost pa, nasprotno, z zaostalostjo. Svetovna politika očitno ni več potrebovala verskega znanja, kajti sekularizirani Zahod se je soočal z ateističnim Vzhodom. Mislili so, da se bo preostali svet z razvojem in napredkom vedno bolj približeval enemu ali drugemu brezverskemu sistemu. Ustrezno velik je bil šok, ko je šiitska revolucija z Ajatolom Homeinijem leta 1979 pometla zahodno naravnane tirana Reza šaha Pahlvacija v Iranu. Ustrezno velik je bil šok na Vzhodu, ko je revolucija rožnega venca poljske Solidarnosti od leta 1980 omajala temelje komunističnega sveta.

Danes s prostim očesom vidimo, da je bila evropska teza o sekularizaciji že od samih začetkov napačen sklep za prihodnost.

Dipl. teolog Stephan Baier, roj. leta 1965 v kraju Rodin na Bavarskem, je študiral katoliško teologijo v Regensburgu, Rimu in Münchnu. Kot tiskovni predstavnik je deloval v škofiji Augsburg (1991–1994). Bil je tiskovni predstavnik Ottona von Habsburga in parlamentarni asistent pri Evropskem parlamentu v Strasbourgu (1994–1999). Od leta 1999 je dopisnik katoliškega časopisa Die Tagespost za Avstrijo, Južno Evropo in evropsko politiko. Njegova najnovejša knjiga „Die Seele Europas. Von Sinn und Sendung des Abendlands« je izšla leta 2017 pri založbi FE-Medienverlag. Slovenski prevod enega poglavja iz te knjige „Duša Evrope. Pomen in poslanstvo Zahoda« je s prijaznim avtorjevim dovoljenjem prevedel Anton Štrukelj.

Evropa je – tudi kot sad svoje krščanske dediščine – edina zares sekularizirana celina. Preostali svet diha nadvse religiozno. Moč religije je neoslabljena – prav tako pa tudi instrumentaliziranje religije s silo. Kitajska, Indija, Rusija in še zlasti islamski svet so se poslovlili od zahodnih idealov napredka in evropskih vzorcev sekularizacije. V Indiji je Modi vrgel čez krov sekularnost Gandijevega sistema in stavi na nasilno hinduizacijo. Na Kitajskem Xi Jinping vodi politiko »sinizacije« petih državno priznanih religij, v Rusiji se Putin poslužuje pravoslavja v tradiciji cesarjev, v Turčiji pa »sultan« Erdogan deluje kakor kalif – in v arabskem svetu divja tridesetletna vojna za tolmačenje „ravega islama«.

Danes svetovne politike ni več mogoče razumeti brez globokega poznavanja religij (in njihove zlorabe). Podobno nebogljenost se versko nemuzikalični politični razred za Zahodu odziva na mrzlične pritiske v islamu. S terorjem, vojno in nasiljem je islam – bolj kot pojav kakor religija – danes postal dejavnik strahu številka ena v Evropi. V nekaterih deželah se vladajoče in opozicijske stranke trenutno ukvarjajo z islamom, kako bi mogli v sekularizirani Evropi udomaćiti islam, ki je postal viden in boleče občuten. Ker se naši politiki po eni strani bojijo islama in njegove eksplozivne moči, po drugi strani pa bi se naravnost panično radi izognili vsakemu videzu diskriminiranja in zapostavljanja, se politični razred – in z njim precejšen del javnosti – zdaj loteva vsake oblike religioznosti.

Zrcalno nasprotje od islamskih diktatur kakor Savdska Arabija ali Iran zdaj pol Evrope razpravlja o tem, koliko blaga smejo žene nositi: burkini na plaži, ruto v službi, burko na cesti – kar je mnogim v spotiko. Ali to že legitimira državno predpisani red oblačenja? Iz skrbi, da bi bili obdolženi islamofobije, ustvarjalni laicisti vzamejo na muho celotno religijo: muslimanske učenke bi – upravičeno – radi obvarovali pred salfističnim pritiskom uniformiranosti, prepovedujejo pa verske simbole za učitelje, kakor da bi bil zlat križec na vratu učiteljice isto kot ruta. Če je bil doslej ženski nakit s krščansko vsebino v sekularnih očeh zgolj modni dodatek, se že nekaj let kopičijo pritiski proti ženam z religioznimi simboli na delovnem mestu. Laicistične ideologije hočejo religione

simbole povsem izganti iz javnosti – tudi križe iz šol, sodišč in z gorskih vrhov.

Radi bi – spet upravičeno – preprečili, da bi bili muslimani v Evropi na povodcu turškega verskega urada Diyaneta ali savdskih ustanov. Vsesplošno pa prepovedujejo financiranje verskih organizacij in priznanih verskih skupnosti iz tujine, čeprav krščanske cerkve v skoraj vseh iskamskih deželah ne bi mogle preživeti brez pomoči Svetega Sedeža ali mednarodnih katoliških dobrodelnih ustanov. Kaj se bo zgodilo z zadnjimi kristjani, ki so še ostali v Turčiji, če bo Erdogan v svojem kraljestvu vpeljal podobne novosti, kakršen je avstrijski zakon o islamu, za Cerkve, ki same iz sebe ne morejo živeti?

Radi bi – prav tako z dobrim razlogom – vedeli, kaj pridigajo in ščuvajo v zadnjem dvorišču mošej po Evropi, zaradi česar so vedno glasnejše zahteve, da bi z zakonskimi ukrepi izsilili pridige v deželni jezik. Takšni zakoni pa ne bi zadeli samo salafističnih pridigarjev arabske materinščine ali državne imame iz Turčije, ampak tudi vitalne hrvaške, poljske in italijanske cerkvene skupnosti, ki bogatijo cerkveno življenje v skoraj vseh nemških in avstrijskih velikih mestih. Samo na Dunaju so ob nedeljah svete maše v petindvajsetih jezikih, med njimi v Farsi in po zaslugi kaldejskih, maronitskih in melkitskih katoličanov v arabščini. Pred iracionalnostjo sedanje debate o islamu nikomur ne bi prišlo na misel, da bi pridige v španščini in italijanščini v Münchnu ali Kölnu mogle služiti izgradnji vzporednih družb in bi mogle oteževati integracijo tuje govorečih ljudi. Nesporno spada priučitev jezika k uspehi integraciji. Toda če hočejo politiki zakonsko določiti rabo jezika v odmorih na šolskem dvorišču ali na delovnem mestu, ne ovirajo nastajanja vzporednih družb, ampak jih samo potiskajo v podzemlje.

Iz bojazni pred tujostjo islama izsliti evropski državni islam, je državnopravno vprašljivo in družbenopolitično tvegano početje. Iz bojazni pred očitkom islamofobije in diskriminiranja hkrati vse verske skupnosti vzeti na kratek povodec države bi bilo konec verske svobode – in s tem pravne države. To morda pride prav

tistim militantnim laicistom, ki v verovanju v Boga vidijo tisto razstrelivo, ki bi utegnilo spodkopati njihov moderni babilonski stolp, ker imajo že zdavnaj svoj kanon vrednot, dogem in zapovedi. To bi bilo seveda konec tega, kar razumemo kot Evropo. Brez družbene slišnosti in javne vidnosti vere v Boga, brez cerkvenih praznikov v teku leta, brez cerkva, sinagog in mošej si namreč ni mogoče zamišljati evropske identitete.